Babonás
történetek

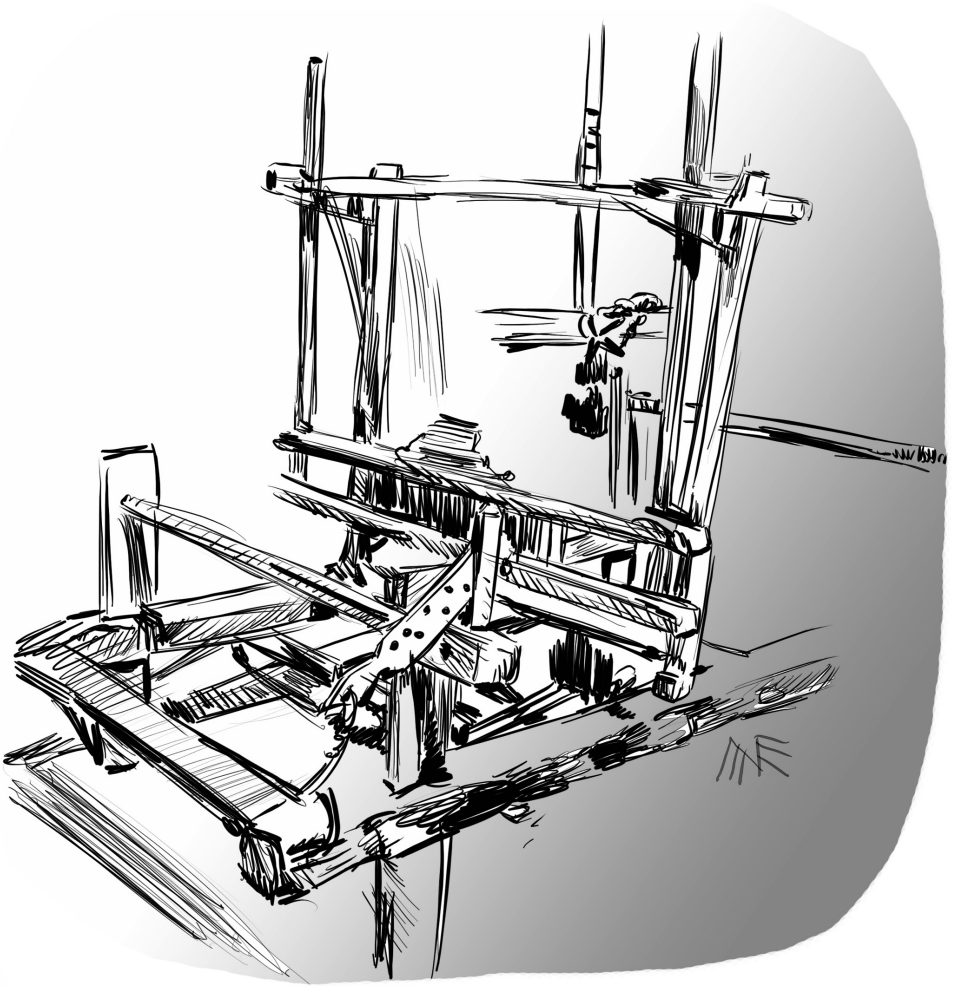

Boszorkányok

A régiek igen babonásak voltak, számtalan mese kerengett ártó szellemekről, lidércekről, amiket fekete tyúk tojásából költenek ki, hogy aztán ne lehessen megszabadulni tőlük. Meg vén boszorkányokról, akik taligakerék alakjában kergetik meg az éjszakában eltévedteket, csatangolókat.

Akadt azonban a faluban két bátor, erős legény, akik megesküdtek, hogy nem félnek, s megzabolázzák a boszorkányt. Egyszer nagy nehezen el is kapták az őket üldöző kocsikereket!

Egyikük leoldta a derékszíját, átfűzték a kerékagyon, majd jó szorosan egy kapufélfához erősítették, hogy másnap reggel megnézhessék, ki is a boszorkány.

Kora reggel a környékbeliek jajveszékelésre ébredtek, kiszaladtak a házból, hogy megnézzék, mi az istencsudája van, s volt is mit látniuk! Az egyik szomszéd öregasszony jajveszékelt, s rimánkodott segítségért: a száján behúzott derékszíj a fenekén át a hátára volt csatolva, s azt úgy tartotta a kapuvas, hogy nem tudta magát leoldani.

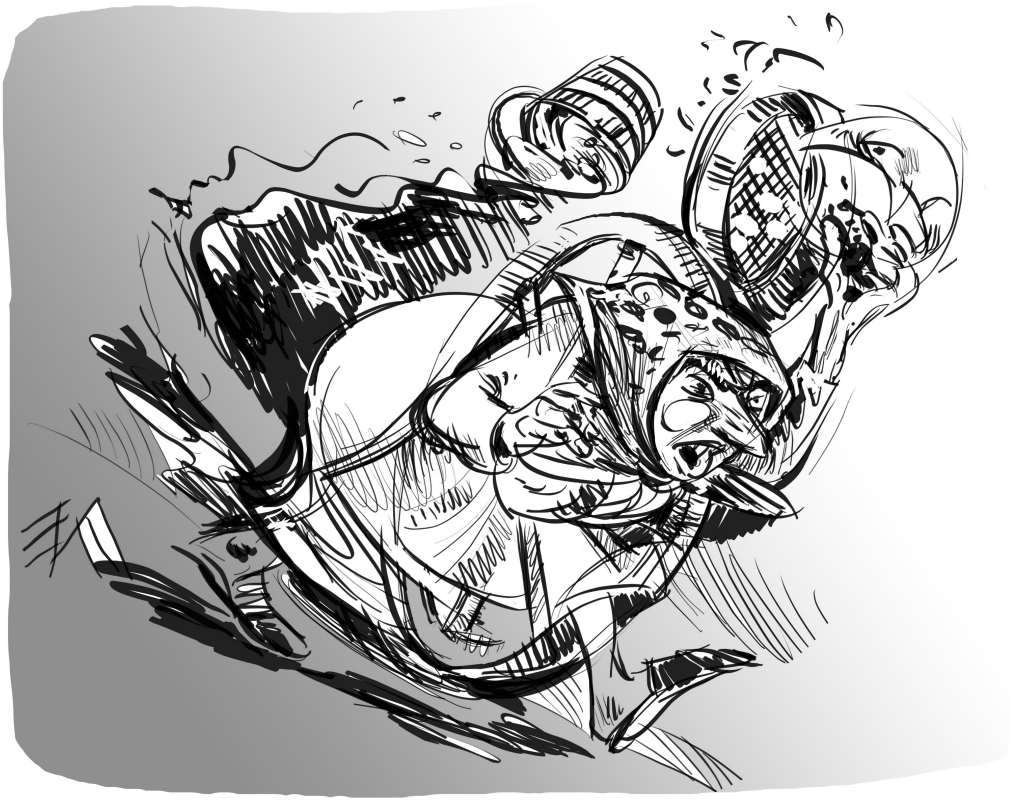

▪ *A halálhozó kutya*

Sokszor mesélték, hogy létezik egy túlvilági lény, egy halálhozó kutya, aki ha megérzi, hogy valamelyik atyafinak ütött az utolsó órája, eljön a lelkéért a pokol kapujából, és addig nem tágít a küszöbről, amíg a betegből ki nem szállt a lélek. Aztán viszi...

Történt, hogy vacsora után, lefekvés előtt, téli estén hirtelen az ajtó előtt megjelent valami bozontos fenevad: nem tágított az egy cseppet sem, szűkölt s vonyított. A háziak kilestek, egy hatalmas *balán* kutya ugrált fel a kilincsre... Rossz küldetésben volt.

Nosza, megijedtek a háziak! Megrettentek a szülők: a sivalkodó gyermekeket elrejtették, rögtön a tisztaszobába terelték, s be a vastag dunyha alá... De megijedt apó, anyó is, mert ők már jócskán túl voltak azon a koron, amikor gond nélkül élhették világukat. Megrebbentek a gondolattól, hogy valamelyikük órája fog ütni bizonyosan, és azon gondolkodtak, hogy van már két unoka, a menyecske pediglen már áldott állapotban, hordozza a harmadikat is: jó lenne meglátni még a harmadikat.

Elszorult a szívük, csak nézték egymást, nagy szomorúan... Még jó, hogy valaki dühösen berúgta a kiskaput, aztán nagy szitkozódások közepette elkapta és madzagra fűzte a küszöbön szűkölő kutyát:

– Hát téged mán láncra verve se lehet visszatartani a csavargástól? A kénköves ménkü esne belé, hát mëjën kutya az ëjen, hogy mindig bészökik azok házához, ahol ételszagot érëz?

– Mán bocsánatot kérëk, gazduram, ha ëjedelmet okozott. Biztos a kertëkën átal közlekëdik. De asszëm, hogy rögvest túl ës adok rajta...

• *halálhozó kutya* a babona szerinti túlvilági állat, előhírnöke, küldönce a halálnak, vagy maga a halál kutya képében • *balán* fehér

▪ *Szümölcsküldés*

Voltak a faluban ördöngös tudománnyal bíró öregek, boszorkányok, *gurudzsmálók,* de a faluban a *tejelvëvésen,* a kapufa megfejésén kívül nem sokat tudtak ártani egymásnak. Inkább a fehér, segítő kuruzslást gyakorolták gyógyító szándékkal, mert az ólomöntésből s egyéb praktikákból néha csurrant-cseppent, még egy kis pénzt is hozott a házhoz.

A népi orvoslások hosszú sorát gyakorolták egészen ügyesen. A *szümölcsküldés* is ide tartozott, mert a szemölcs meg a tyúkszem igen szapora volt akkoriban, s szerelmesedő legények, leányok mondtak le egymásról csupán azért, mert ha kiütközött a kézfejen, igen csúful szaporodni s terjedni kezdett. Hiábavaló volt minden kence, szemölcsre vizelés. Minél inkább terjedt, annál jobban szégyellték. A zavaró probléma miatt ilyen fiatalok még csak kéz a kézben sem sétálhattak fesztelenül kiválasztottjukkal szerelmetes, andalító estéken.

Történt, hogy az egyszeri leány, hogy a legénye szerelmét megtartsa, egy jó ideig csak az ingujj alatt rejtegette a tavasszal kézfején kiserkent szemölcsöt, de őszre az már egyre nagyobbodott. Ekkor hamar-gyorsan felbiztatták a leánytársai, hogy a boszorkány hírében álló Mári nénihez forduljon segítségért.

El is ment a leány nagy izgalomban az öregasszonyhoz, aki mikor megnyikordult a kapu, rögtön megszólalt a pitvarból:

– Mán vártalak, lëányom, hozták a hírt a galambocskáim, hogy bajba' vagy. De ne aggódj, leimádkozzuk mü a szümölcseidët! – majd folytatta:

– Në, ekkor s ekkor... lësz holdtölte. Újhold estéjin, jönnek-mënnek az égiek s túlvilágiak. De te ekkor s ekkor, gyere el. Mü majd s addig imádkozunk, amíg el nem kűdjük azt a csúf varasbékát a kezedről! A fizetségët më majd elintézzük...

A leány megrezzent ijedtében, de megígérte, hogy eljön!

A kitűzött napon igen nagy köd ereszkedett a falura. Este a leányzó a megbeszéltek szerint elment a boszorkányos házhoz. Az udvaron Mári néni és négy ismeretlen, fekete *panyókába* és fejkendőbe burkolódzott titokzatos öregasszony várta. Közre vették a leányt, és forgolódni kezdtek. Egy darabig vaksiskodtak a sötétben. Nem látták, merre dereng a holdfény. Végül Mári néni szólt:

– Na më ës van, ott a ház sarkánál! Most térbetyüljünk le az irányába. Benne lëszën a Szűz Mária képe... Most ismëtëljëtek el vaj háromszor, s aztán imádkozzunk:

Újhold, új király,
Te mëghíttál ingëm a lakadalmadba,
De én nem tudok elmënni.
Ezért elkűdöm magam hejjërt
Ennek a lëánynak a szümölcseit...

S utána még imádkoztak! Mormogtak! Vették a keresztet, zsolozsmáztak vég nélkül.

Arra jártak valami kocsmázó legények, megneszelték a furcsa mormogást, s a kerítésbe kapaszkodva meglesték a ceremóniát. Egyszer csak az egyik legény nem bírt már magával, s elkezdett egyre hangosabban kacagni! S a többi utána! Végül az egyik, erőt vett magán, s bekiabált:

– Mári ném hajja-ë, hát magik a lámpaoszlopnak imádkoznak?

Megrebbent a vénasszonyok társasága:

– Jézus, Mária!

Akkoriban vezették be a faluba az utcai világítást, s ember volt a talpán, aki akkora ködben meg tudta különböztetni a lámpafénytől az újhold fényét.

Hiába volt tehát Mári néni avatott kuruzsló, ezúttal jócskán elvetette a sulykot, és nevetségessé vált a falu színe előtt.

• *szümölcsküldés* szemölcsküldés • *tejelvëvés* a tejnek a kapufa megfejésével, mágikus úton történő ellopása • *gurudzsmáló* kuruzsló • *panyóka* horgolt, többnyire feketére színezett gyapjútakaró • *varasbéka* varangyos béka (itt átvitt értelemben, a szemölcsre vonatkozik)

ÚJHOLD
ÚJKIRÁLY

A bátorságpróba

Régen a legnagyobb bátorság volt vaksötétben, éjnek idején kimenni a temetőbe. Mesélte egy részeges ember, s megesküdött arra, hogy éjjel a temető felé járt, és a temetőkapunál megszólította valamelyik elhunyt ismerőse, hozzátartozója vagy barátja. De csak a temetőkapuig ment, azon túl nem lépett, s beszélt hozzá, kezet akart vele fogni: aztán ahogy pirkadni kezdett, elbúcsúzott tőle... Hogy mi igaz belőle, mi nem, soha nem tudjuk meg. Vagy egyszer mi is megtudjuk? Ki tudja...

Azt mesélték régen, megtörtént a faluban az egyszer, hogy valami nagyszájú legények fogadást kötöttek a kocsmában: hogy van-e közöttük olyan bátor, aki éjnek idején bemegy a temetőkertbe, s ott elkövet valami hőstettet. A fogadást megnyeri az, aki megkeresi az egyik boszorkánynak mondott öregasszony sírhantját, kihúzza a keresztjét, majd azt fejjel lefelé visszaszúrja a sírhantba. Ezzel a jellel meggátolja a kísértést, és azt is bizonyítja, hogy kiállta a próbát...

A pálinka némelyeknek hatalmas erőt s önbizalmat ad. Vállalta is az egyikük, hogy majd ő... Na, felcihelődtek, s el a temető felé éjféltájt.

Már novemberi hideg volt, hosszú kabátban jártak, fújt a szél, meg vaksötét is volt, úgyhogy kedvezett a szerencse a hősködni vágyóknak... Valami babonás félelem ült a társaságra. Meri, nem meri... Bele is borzongtak néhányan a kísérletbe. Elől ment a legbátrabb, mögötte tisztes távolban a többiek. A temetőkapuban mind megálltak, s előre ment a bátor, egy szál lobogó gyertyával a kezében. Megtalálta a sírt, s bár benne volt a félsz, mert a gyertya közben kialudt, mégse visszakozott: letérdelt a sírhantra, kitépte a keresztet, majd fordított egyet rajta, s nagy erővel szúrta vissza a földbe. Utána szusszant is egyet, s mikor fel akart tápászkodni, hát valami fogja a kabátját, s nem engedi... Erre úgy megijedt, hogy menten meghasadt a szíve...

Azt mondják, színigaz. A legényt másnap korán reggel megtalálták a sírra rogyva. Azt gondolta a szerencsétlen, hogy a halott fogta meg, de közben megállapították, hogy amikor a keresztet leszúrta, a hosszú kabátja korcát odafogta, s ez tartotta vissza...

A szarvas boszorkányok

Jóska legényke korában ment egyszer hazafelé a kocsmázásból, és jókedviben dudorászott:

– Huszonkettő, huszonhárom, huszonnégy... – énekelgetett, s lépkedetett ritmusban.

Éjjeli kivilágítás még nem volt, de a vaksötétben hazafelé a megszokott irányban haladt. Az Antal boltja környékén vaktában át akart kelni az úton, de egy nagyot botlott, s átesett valami nagyszarvú, szőrös mifélén. Az árokba bukfencezett, de úgy megrémült, hogy tüstént felugrott, s uccu neki! Azt sem tudta, hogy mifélék. Úgy megijedt, hogy hazáig szaladt. Kiabálta a bátyjának a kiskaput kivágva:

– Segitség! Valami boszorkányok támadtak mëg, ahogy jöttem hazafelé! Akkora szarvik vót, aszittem, átdöfnek...

Viharlámpával világított, s eregélt vissza a bátyja, hogy meglássa, miféle boszorkányok voltak azok a támadók, s hát akkor látja, hogy két *tarka* össze van gömbölyödve az árokparton, s kérődznek...

• *tarka* tehén